Частична предварителна оценка на въздействието	
Институция: Министерство на правосъдието	**Нормативен акт:** **Проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИД на НК).**
◉ Не е включен в законодателна/оперативна програма на Министерския съвет	○ Включен е в законодателната/оперативната програма на Министерския съвет за:
Лице за контакт: Емилия Александрова, държавен експерт в дирекция „Съвет по законодателство“ на Министерството на правосъдието, ел. поща: Em_Aleksandrova@justice.government.bg	**Телефон и ел. поща:** **02/ 9237 314**

1. Проблем/проблеми за решаване:

1.1. Кратко опишете проблема/проблемите и причините за неговото/тяхното възникване. По възможност посочете числови стойности.

Проблем 1: „Необходимост от точно въвеждане в НК на престъпните състави, заложени в чл. 1 на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание (КПИДФЖНУОН).“

Предложеното допълнение в разпоредбата на чл. 144б, ал. 1 НК ще позволи максимално точно въвеждане на престъпните състави, заложени в чл. 1 на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание, което от своя страна ще доведе до пълното изпълнение на международноправните ангажименти на Република България, свързани с Конвенцията.

През 2023 г. законодателят криминализира деянието „изтезание“, обн., ДВ, бр. 67 от 2023 г. в съответствие с изискванията на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание (КПИДФЖНУОН) (ратифицирана ДВ, бр. 80 от 1986 г.; изм. и доп., бр. 19 от 1995 г.). Съгласно чл. 12 от Конвенцията всяка държава – страна по конвенцията, осигурява бързо и безпристрастно разследване от страна на компетентните си органи на всички случаи, когато има достатъчно основания да се предполага, че на територия под нейна юрисдикция е било извършено изтезание. Необходимостта от въвеждането на състав на изтезанието в Наказателния кодекс (НК) бе свързана и с осъдителната практика на ЕСПЧ (вж

например решението по делото Мюмюн срещу България, жалба № 67258/13) и е многократно отправяна препоръка на Комитета на министрите по изпълнението на групата дела Великова срещу България, което също е значително забавено.

Предложеното допълнение в разпоредбата на чл. 144б НК се налага с оглед необходимостта от отстраняване на допуснато стесняване на обхвата при приемането ѝ.

От субективна страна престъплението по чл. 144б, ал. 1 се отличава с наличието на две различни специални цели – изпълнителното деяние се осъществява „за да даде той или друго лице сведение или признание“ и „за да бъде наказан за деяние“. С предложеното допълнение на съюза „или“, предвидените специални цели ще бъдат поставени в алтернативност като по този начин ще бъде разширено приложното поле на съществуващия престъпен състав. Ще бъдат обхванати максимално широк кръг от лица и случаи, както по отношение на субекта на престъплението така и по отношение на жертвата и ще бъде разширена наказателноправната защита на обществени отношения, с изключителна важност.

Проблем 2: „Необходимост от изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата (чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 НК).“

В Националния план за възстановяване и устойчивост в Стълб „Справедлива България“, Компонент „Бизнес среда“, буква „г” Реформи и инвестиции, Реформа 2: „Противодействие на корупцията“ е предвидено влизане в сила на изменения в правната рамка, свързани със защита на лицата, които подават сигнали за нарушения на законодателството. ***Измененията в относимата правна рамка включват и изменения в регламентацията в Наказателния кодекс, свързана с престъпленията обида и клевета, които да осигурят съответствие с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и решенията на Европейския съд по правата на човека.***

През 2023 г. законодателят вече прие по-голяма част от необходимите изменения и допълнения в Наказателния кодекс (НК), обн., ДВ, бр. 67 от 2023 г., като намали долните граници на глобите, предвидени в квалифицирания състав на обидата - чл. 148, ал. 1 и 2 съответно на петстотин и на хиляда лева, отмени състава за по-тежката отговорност за обида и клевета, нанесени на длъжностно лице, и включи обидата и клеветата в изключенията на чл. 78а, ал. 7 НК.

Предлаганите изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата, целят както да се довърши законодателната реформа, така и да се поправи съществуващият понастоящем дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на тези престъпления. Намаляването на долните граници на наказанието „глоба“ в съставите на престъпленията по чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 ще позволи на съда по-широка дискреция, за да се направи балансирана преценка за пропорционалност при индивидуализацията на наказанието. Без да бъдат извършени тези промени, предвидените наказания в основните състави ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави.

С предложения законопроект се целят изменения, свързани с редица постановени от Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ, „Съдът“) осъдителни решения срещу България, установяващи нарушения на свободата на изразяването на мнения, регламентирана в чл. 10 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа („Конвенцията”). В богатата си практика по темата ЕСПЧ изрично подчертава важността на разпространението на информация, както и на дебатите по въпроси от обществен интерес, които

стоят „в основата на концепцията за демократичното общество, която е залегнала в цялата Конвенция".

Осъдителните решения по делата „*Божков срещу България"* (жалба № 3316/04) и „*Касабова срещу България"* (жалба № 22385/03) са постановени през 2011 г. по жалбите на двама журналисти, осъдени за клевета. По делото „*Касабова"* Съдът обръща особено внимание на несъразмерността на присъдената цялостна сума (наложените глоби и обезщетенията за неимуществени вреди), която жалбоподателката е трябвало да заплати. По делото „*Божков"* Съдът също намира нарушение на чл. 10 от Конвенцията, тъй като националните власти не са привели достатъчни основания за намесата в свободата на изразяване на жалбоподателя и са му наложили прекомерни санкции.

Осъдителните решения по делата от групата „*Маринова и други срещу България"* (жалба № 33502/07), постановени в периода 2016 – 2018 г., установяват нарушение на чл. 10 от Конвенцията във връзка с осъждането на жалбоподателите в отделни производства за клевета след сигнали, подадени от тях до компетентни органи срещу длъжностни лица във връзка с изпълнението на служебни задължения на тези лица. Подобни нарушения са установени и по делата „*Здравко Станев № 2 срещу България"* (жалба № 18312/08), „*Бойканов срещу България"* (жалба № 18288/06) и „*Сапунджиев срещу България"* (жалба № 30460/08).

Съгласно чл. 46, параграф 1 от Конвенцията високодоговарящите страни се задължават да изпълняват окончателните решения на ЕСПЧ по всяко дело, по което са страна. Изпълнението на решенията на ЕСПЧ се изразява в предприемането на държавата на общи мерки, чиято цел е избягване на бъдещи подобни нарушения. Гореизброените дела са под наблюдение от Комитета на министрите на Съвета на Европа от повече от 10 години.

В проекта са отразени и препоръки на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (Резолюция 1003(1993), Препоръка 1589(2003), Резолюция 1577(2007), Препоръка 1814(2007), (ПАСЕ), Комитета на министрите към СЕ и на Комисаря по правата на човека към СЕ. С предложения законопроект България ще изпълни задълженията си като страна по Конвенцията.

1.2. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).

Проблем 1: „Необходимост от точно въвеждане в НК на престъпните състави, заложени в чл. 1 на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание (КПИДФЖНУОН)."

Не е възможно проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство и/или чрез въвеждане само на нови технологични възможности. Необходима е законова промяна в разпоредбата на чл. 144б НК чрез допълнението ѝ със съюза „или". По този начин предвидените специални цели се поставят в алтернативност с оглед разширяване приложното поле на съществуващия престъпен състав, в съответствие с изискванията на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание.

Проблем 2: „Необходимост от изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата (чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 НК).“

Не е възможно проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство и/или чрез въвеждане само на нови технологични възможности. Чрез предлаганите изменения в разпоредбите на чл. 146, ал. 1 и 147, ал. 1 НК, регламентиращи обидата и клеветата, ще се отстрани съществуващият понастоящем дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на тези престъпления. Без да бъдат извършени тези промени, предвидените наказания в основните състави ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави.

1.3. Посочете защо действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема/проблемите.

Проблем 1: „Необходимост от точно въвеждане в НК на престъпните състави, заложени в чл. 1 на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание (КПИДФЖНУОН).“

Действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема, тъй като към настоящия момент. От субективна страна престъплението по чл. 144б, ал. 1 се отличава с наличието на две различни специални цели – изпълнителното деяние се осъществява „за да даде той или друго лице сведение или признание“ и „за да бъде наказан за деяние“. С предложеното допълнение на съюза „или“, предвидените специални цели ще бъдат поставени в алтернативност като по този начин ще бъде разширено приложното поле на съществуващия престъпен състав. Ще бъдат обхванати максимално широк кръг от лица и случаи, както по отношение на субекта на престъплението така и по отношение на жертвата и ще бъде разширена наказателноправната защита на обществени отношения, с изключителна важност.

Проблем 2: „Необходимост от изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата (чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 НК).“

Действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема, тъй като предвидените наказания в основните състави, регламентиращи обидата и клеветата ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави. Няма да бъде осигурено нужното съответствие с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и решенията на Европейския съд по правата на човека. Няма да бъдат изпълнени и препоръките на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (Резолюция 1003(1993), Препоръка 1589(2003), Резолюция 1577(2007), Препоръка 1814(2007), (ПАСЕ), Комитета на министрите към СЕ и на Комисаря по правата на човека към СЕ.

1.4. Посочете задължителните действия, произтичащи от нормативни актове от по-висока степен или актове от правото на ЕС.

Проблем 1: „Необходимост от точно въвеждане в НК на престъпните състави, заложени в чл. 1 на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание (КПИДФЖНУОН).“

Законодателят криминализира деянието „изтезание“, обн., ДВ, бр. 67 от 2023 г. в съответствие с изискванията на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко,

нечовешко или унизително отнасяне или наказание (КПИДФЖНУОН) (ратифицирана ДВ, бр. 80 от 1986 г.; изм. и доп., бр. 19 от 1995 г.). Съгласно чл. 12 от Конвенцията всяка държава – страна по конвенцията, осигурява бързо и безпристрастно разследване от страна на компетентните си органи на всички случаи, когато има достатъчно основания да се предполага, че на територия под нейна юрисдикция е било извършено изтезание. Необходимостта от въвеждането на състав на изтезанието в НК бе свързана и с осъдителната практика на ЕСПЧ (вж например решението по делото *Мюмюн срещу България,* жалба № 67258/13) и е многократно отправяна препоръка на Комитета на министрите по изпълнението на групата дела *Великова срещу България,* което също е значително забавено.

С предложеното допълнение на съюза „или“ в разпоредбата на чл. 144б, ал. 1 НК, предвидените специални цели се поставят в алтернативност с оглед разширяване приложното поле на съществуващия престъпен състав, в съответствие с изискванията на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание.

Проблем 2: „Необходимост от изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата (чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 НК).“

Необходимо е да бъдат предприети мерки свързани с редица постановени от Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ, „Съдът“) осъдителни решения срещу България, установяващи нарушения на свободата на изразяването на мнения, регламентирана в чл. 10 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа („Конвенцията”). В богатата си практика по темата ЕСПЧ изрично подчертава важността на разпространението на информация, както и на дебатите по въпроси от обществен интерес, които стоят „в основата на концепцията за демократичното общество, която е залегнала в цялата Конвенция”.

Осъдителните решения по делата „*Божков срещу България”* (жалба *№* 3316/04) и „*Касабова срещу България”* (жалба № 22385/03) са постановени през 2011 г. по жалбите на двама журналисти, осъдени за клевета. По делото „*Касабова”* Съдът обръща особено внимание на несъразмерността на присъдената цялостна сума (наложените глоби и обезщетенията за неимуществени вреди), която жалбоподателката е трябвало да заплати. По делото „*Божков”* Съдът също намира нарушение на чл. 10 от Конвенцията, тъй като националните власти не са привели достатъчни основания за намесата в свободата на изразяване на жалбоподателя и са му наложили прекомерни санкции.

Осъдителните решения по делата от групата „*Маринова и други срещу България”* (жалба № 33502/07), постановени в периода 2016 – 2018 г., установяват нарушение на чл. 10 от Конвенцията във връзка с осъждането на жалбоподателите в отделни производства за клевета след сигнали, подадени от тях до компетентни органи срещу длъжностни лица във връзка с изпълнението на служебни задължения на тези лица. Подобни нарушения са установени и по делата „*Здравко Станев № 2 срещу България”* (жалба № 18312/08), „*Бойканов срещу България”* (жалба № 18288/06) и „*Сапунджиев срещу България”* (жалба № 30460/08).

Съгласно чл. 46, параграф 1 от Конвенцията високодоговарящите страни се задължават да изпълняват окончателните решения на ЕСПЧ по всяко дело, по което са страна. Изпълнението на решенията на ЕСПЧ се изразява в предприемането на държавата на общи мерки, чиято цел е избягване на бъдещи подобни нарушения. Гореизброените дела са под наблюдение от Комитета на министрите на Съвета на Европа от повече от 10 години.

През 2023 г. законодателят вече прие по-голяма част от необходимите изменения и допълнения в Наказателния кодекс (НК), обн., ДВ, бр. 67 от 2023 г., като намали долните граници на глобите, предвидени в квалифицирания състав на обидата - чл. 148, ал. 1 и 2 съответно на петстотин и на хиляда лева, отмени състава за по-тежката отговорност за обида и клевета, нанесени на длъжностно лице, и включи обидата и клеветата в изключенията на чл. 78а, ал. 7 НК.

Предлаганите изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата, целят както да се довърши законодателната реформа, така и да се поправи съществуващият понастоящем дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на тези престъпления.

Намаляването на долните граници на наказанието „глоба“ в съставите на престъпленията по чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 ще позволи на съда по-широка дискреция, за да се направи балансирана преценка за пропорционалност при индивидуализацията на наказанието. Без да бъдат извършени тези промени, предвидените наказания в основните състави ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави.

1.5. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?

Не е извършвана последваща оценка на въздействието на нормативния акт.

2. Цели:

Цел 1: „Точно въвеждане в НК на престъпните състави, заложени в чл. 1 на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание (КПИДФЖНУОН).“

Предложеното допълнение в разпоредбата на чл. 144б НК се налага с оглед необходимостта от отстраняване на допуснато стесняване на обхвата при приемането ѝ.

От субективна страна престъплението по чл. 144б, ал. 1 се отличава с наличието на две различни специални цели – изпълнителното деяние се осъществява „за да даде той или друго лице сведение или признание“ и „за да бъде наказан за деяние“. С предложеното допълнение на съюза „или“, предвидените специални цели ще бъдат поставени в алтернативност като по този начин ще бъде разширено приложното поле на съществуващия престъпен състав, в съответствие с изискванията на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание, което от своя страна ще доведе до пълното изпълнение на международноправните ангажименти на Република България, свързани с Конвенцията. Ще бъдат обхванати максимално широк кръг от лица и случаи, както по отношение на субекта на престъплението така и по отношение на жертвата и ще бъде разширена наказателноправната защита на обществени отношения, с изключителна важност.

Цел 2: „Изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата (чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 НК).“

Предлаганите изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата, целят както да се довърши законодателната реформа, свързана с изменения в относимата правна рамка Наказателния кодекс, свързана с престъпленията обида и клевета, които да осигурят съответствие с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и

решенията на Европейския съд по правата на човека, така и да се поправи съществуващият понастоящем дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на тези престъпления. Намаляването на долните граници на наказанието „глоба“ в съставите на престъпленията по чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 ще позволи на съда по-широка дискреция, за да се направи балансирана преценка за пропорционалност при индивидуализацията на наказанието. Без да бъдат извършени тези промени, предвидените наказания в основните състави ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави.

Посочете определените цели за решаване на проблема/проблемите, по възможно най-конкретен и измерим начин, включително индикативен график за тяхното постигане. Целите е необходимо да са насочени към решаването на проблема/проблемите и да съответстват на действащите стратегически документи.

3. Заинтересовани страни:

- Министерският съвет;
- Министерството на правосъдието;
- Органите на съдебната власт – съдии, прокурори, следователи;
- Министерството на вътрешните работи;
- Държавна агенция „Национална сигурност;
- Пострадалите лица по смисъла на чл. 74 от НПК;
- Обвиняеми и подсъдими лица;
- Адвокатите, предоставящи защита по наказателни дела.

Поради спецификата на регулираните с проекта на нормативен акт обществени отношения в областта на наказателното право не е възможно да се посочи точен брой на потенциалните заинтересовани страни.

Посочете всички потенциални заинтересовани страни/групи заинтересовани страни (в рамките на процеса по извършване на частичната предварителна частична оценка на въздействието и/или при обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове), върху които предложенията ще окажат пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи/общини и др.).

4. Варианти на действие. Анализ на въздействията:

4.1. По проблем 1: „Точно въвеждане в НК на престъпните състави, заложени в чл. 1 на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание (КПИДФЖНУОН).“

Вариант 1 „Без действие“:

Описание:

Вариантът „Без действие“ се характеризира с непредприемането на никакви действия, които пряко касаят дефинирания проблем. Констатирания проблем ще продължи да съществува и определената цел няма да бъде постигната. Предвидените специални цели в чл. 144б, ал. 1 НК няма да бъдат поставят в алтернативност с оглед разширяване приложното поле на съществуващия

престъпен състав, в съответствие с изискванията на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание. Този вариант няма да доведе до пълното изпълнение на международноправните ангажименти на Република България, свързани с КПИДФЖНУОН.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

При неприемането на проекта на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс положителни въздействия върху заинтересованите страни не се очакват.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Допуснатото стесняване на обхвата при приемането на разпоредбата на чл. 144б НК ще продължи да съществува и точното въвеждане на престъпните състави, заложени в чл. 1 на КПИДФЖНУОН няма да бъде изпълнено. България няма да изпълни задълженията си като страна по Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Не са идентифицирани очаквани специфични въздействия.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Не оказва въздействие върху малките и средни предприятия.

Административна тежест:

При този вариант административната тежест не се променя.

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 2: „Нормативни промени“:

Описание:

Предложеното допълнение в разпоредбата на чл. 144б, ал. 1 НК ще позволи максимално точно въвеждане на престъпните състави, заложени в чл. 1 на КПИДФЖНУОН, което от своя страна ще доведе до пълното изпълнение на международноправните ангажименти на Република България, свързани с Конвенцията.

Предложеното допълнение в разпоредбата на чл. 144б НК се налага с оглед необходимостта от отстраняване на допуснато стесняване на обхвата при приемането ѝ.

От субективна страна престъплението по чл. 144б, ал. 1 се отличава с наличието на две различни специални цели – изпълнителното деяние се осъществява „за да даде той или друго лице сведение или признание“ и „за да бъде наказан за деяние“. С предложеното допълнение на съюза „или“, предвидените специални цели ще бъдат поставени в алтернативност като по този начин ще бъде разширено приложното поле на съществуващия престъпен състав. Ще бъдат обхванати максимално широк кръг от лица и случаи, както по отношение на субекта на престъплението така и по отношение на жертвата и ще бъде разширена наказателноправната защита на обществени отношения, с изключителна важност.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

С предложените промени в разпоредбата на чл. 144б НК ще бъде разширено приложното поле на съществуващия престъпен състав и по този начин ще бъдат обхванати максимално широк кръг от лица и случаи, както по отношение на субекта на престъплението така и по отношение на жертвата. Ще бъде разширена наказателноправната защита на обществени отношения, с изключителна важност.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Няма идентифицирани негативни въздействия.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Не са идентифицирани очаквани специфични въздействия.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Не оказва въздействие върху малките и средни предприятия.

Административна тежест:

Не оказва влияние върху административната тежест.

(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 3: „Ненормативна намеса“:

Описание:

Вариант 3 предполага разрешаване на идентифицирания проблем чрез изготвяне на методически указания в тази насока. Този вариант не може да преодолее посочения по-горе проблем. Необходимо е същият да бъде решен с изменения и допълнения в нормативния акт.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Не са идентифицирани очаквани положителни икономически, социални или екологични въздействия вследствие на прилагането на този вариант. При неприемане на проекта за изменение на нормативния акт положителни въздействия не се очакват.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

С приемането на този вариант за действие няма да бъде преодолян констатираният проблем.

България няма да изпълни задълженията си като страна по Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Не са идентифицирани очаквани специфични въздействия.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Не оказва въздействие върху малките и средни предприятия.

Административна тежест:

При този вариант административната тежест не се променя.

(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

4.2. По проблем 2: „Изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата (чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 НК).“

** При повече от един поставен проблем мултиплицирайте Раздел 4.1.*

Вариант 1 „Без действие“:

Описание:

Вариантът „Без действие“ се характеризира с непредприемането на никакви действия, които пряко касаят дефинирания проблем. Проблемът ще продължи да съществува и определените цели няма да бъдат постигнати. Няма да бъде довършена законодателната реформа свързана с

изпълнението на решенията на ЕСПЧ, които са под наблюдение от Комитета на министрите на Съвета на Европа от повече от 10 години, и няма да се отстрани съществуващият понастоящем дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на престъпленията обида и клевета.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

При неприемането на проекта на Закон за изменение на Наказателния кодекс положителни въздействия върху заинтересованите страни не се очакват.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Националната законодателство няма да бъде адаптирано с изискванията на чл. 35, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2018/1805.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Не са идентифицирани очаквани специфични въздействия.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Не оказва въздействие върху малките и средни предприятия.

Административна тежест:

При този вариант административната тежест не се променя.

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 2 „Нормативни промени“:

Описание:

В Националния план за възстановяване и устойчивост в Стълб „Справедлива България“, Компонент „Бизнес среда“, буква „г” Реформи и инвестиции, Реформа 2: „Противодействие на корупцията“ е предвидено влизане в сила на изменения в правната рамка, свързани със защита на лицата, които подават сигнали за нарушения на законодателството. Измененията в относимата правна рамка включват и изменения в регламентацията в Наказателния кодекс, свързана с престъпленията обида и клевета, които да осигурят съответствие с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и решенията на Европейския съд по правата на човека.

През 2023 г. законодателят вече прие по-голяма част от необходимите изменения и допълнения в Наказателния кодекс (НК), обн., ДВ, бр. 67 от 2023 г., като намали долните граници на глобите, предвидени в квалифицирания състав на обидата - чл. 148, ал. 1 и 2 съответно на петстотин и на хиляда лева, отмени състава за по-тежката отговорност за обида и клевета, нанесени на длъжностно лице, и включи обидата и клеветата в изключенията на чл. 78а, ал. 7 НК.

Предлаганите изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата, целят както да се довърши законодателната реформа, така и да се поправи съществуващият понастоящем

дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на тези престъпления. Намаляването на долните граници на наказанието „глоба“ в съставите на престъпленията по чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 ще позволи на съда по-широка дискреция, за да се направи балансирана преценка за пропорционалност при индивидуализацията на наказанието. Без да бъдат извършени тези промени, предвидените наказания в основните състави ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави.

Ще бъдат изпълнени и препоръки на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (Резолюция 1003(1993), Препоръка 1589(2003), Резолюция 1577(2007), Препоръка 1814(2007), (ПАСЕ), Комитета на министрите към СЕ и на Комисаря по правата на човека към СЕ.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Предлаганите изменения в разпоредбите на чл. 146, ал. 1 и 147, ал. 1 НК, регламентиращи обидата и клеветата, целят да се поправи съществуващият понастоящем дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на тези престъпления. Без да бъдат извършени тези промени, предвидените наказания в основните състави ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави.

Намаляването на долните граници на наказанието „глоба“ в основните състави на тези престъпления ще позволи на съда по-широка дискреция, за да се направи балансирана преценка за пропорционалност при индивидуализацията на наказанието.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Няма идентифицирани негативни въздействия.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Не са идентифицирани очаквани специфични въздействия.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Не оказва въздействие върху малките и средни предприятия.

Административна тежест:

Не оказва влияние върху административната тежест.

(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 3: „Ненормативна намеса“:

Описание:

Вариант 3 предполага разрешаване на идентифицирания проблем чрез изготвяне на методически указания в тази насока. Този вариант не може да преодолее посочения по-горе проблем. Необходимо е същият да бъде решен с изменения в нормативния акт.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Не са идентифицирани очаквани положителни икономически, социални или екологични въздействия вследствие на прилагането на този вариант. При неприемане на проекта за изменение на нормативния акт положителни въздействия не се очакват.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

С приемането на този вариант за действие няма да бъде преодолян констатирания проблем, за отстраняването дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на престъпленията обида и клевета. Без да бъдат извършени тези промени, предвидените наказания в основните състави ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Не са идентифицирани очаквани специфични въздействия.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Не оказва въздействие върху малките и средни предприятия.

Административна тежест:

При този вариант административната тежест не се променя.

(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

5. Сравняване на вариантите:

Степени на изпълнение по критерии: 1) висока; 2) средна; 3) ниска.

5.1. По проблем 1:

		Вариант „Без действие“	**Вариант 2**	**Вариант 3**	**Вариант n**
Ефективност	Цел 1: От субективна страна престъплението по чл. 144б, ал. 1 се отличава с наличието на две	3	1	3	

		различни специални цели – изпълнителното деяние се осъществява „за да даде той или друго лице сведение или признание“ и „за да бъде наказан за деяние“. С предложеното допълнение на съюза „или“, предвидените специални цели ще бъдат поставени в алтернативност като по този начин ще бъде разширено приложното поле на съществуващия престъпен състав, в съответствие с изискванията на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание, което от своя страна ще доведе до пълното изпълнение на международноправните ангажименти на Република България, свързани с Конвенцията. Ще бъдат обхванати максимално широк кръг от лица и случаи, както по отношение на субекта на престъплението така и по отношение на жертвата и ще бъде разширена наказателноправната защита на обществени отношения, с изключителна важност.					
	Ефикасност	Цел 1: От субективна страна престъплението по чл. 144б, ал. 1 се отличава с наличието на две различни специални цели – изпълнителното деяние се осъществява „за да даде той или друго лице сведение или признание“ и „за да бъде наказан за деяние“. С предложеното	3	1	3		

		допълнение на съюза „или“, предвидените специални цели ще бъдат поставени в алтернативност като по този начин ще бъде разширено приложното поле на съществуващия престъпен състав, в съответствие с изискванията на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание, което от своя страна ще доведе до пълното изпълнение на международноправните ангажименти на Република България, свързани с Конвенцията. Ще бъдат обхванати максимално широк кръг от лица и случаи, както по отношение на субекта на престъплението така и по отношение на жертвата и ще бъде разширена наказателноправната защита на обществени отношения, с изключителна важност.					
	Съгласуваност	Цел 1: От субективна страна престъплението по чл. 144б, ал. 1 се отличава с наличието на две различни специални цели – изпълнителното деяние се осъществява „за да даде той или друго лице сведение или признание“ и „за да бъде наказан за деяние“. С предложеното допълнение на съюза „или“, предвидените специални цели ще бъдат поставени в алтернативност като по този начин ще бъде разширено приложното поле на съществуващия	3	1	3		

	престъпен състав, в съответствие с изискванията на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание, което от своя страна ще доведе до пълното изпълнение на международноправните ангажименти на Република България, свързани с Конвенцията. Ще бъдат обхванати максимално широк кръг от лица и случаи, както по отношение на субекта на престъплението така и по отношение на жертвата и ще бъде разширена наказателноправната защита на обществени отношения, с изключителна важност.					

1.1. Сравнете вариантите чрез сравняване на ключовите им положителни и отрицателни въздействия.

1.2. Посочете степента, в която вариантите ще изпълнят определените цели, съгласно основните критерии за сравняване на вариантите:

ефективност, чрез която се измерва степента, до която вариантите постигат целите на предложението;

ефикасност, която отразява степента, до която целите могат да бъдат постигнати при определено ниво на ресурсите или при най-малко разходи;

съгласуваност, която показва степента, до която вариантите съответстват на действащите стратегически документи.

5. 2. По проблем 2:

		Вариант „Без действие“	**Вариант 2**	**Вариант 3**	**Вариант n**
Ефективност	Цел 2: Предлаганите изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата, целят както да се довърши законодателната реформа, свързана с изменения в относимата правна рамка Наказателния кодекс, свързана с престъпленията обида и клевета, които да	3	1	3	

		осигурят съответствие с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и решенията на Европейския съд по правата на човека, така и да се поправи съществуващият понастоящем дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на тези престъпления. Намаляването на долните граници на наказанието „глоба“ в съставите на престъпленията по чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 ще позволи на съда по-широка дискреция, за да се направи балансирана преценка за пропорционалност при индивидуализацията на наказанието. Без да бъдат извършени тези промени, предвидените наказания в основните състави ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави.					
	Ефикасност	Цел 2: Предлаганите изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата, целят както да се довърши законодателната реформа, свързана с изменения в относимата правна рамка Наказателния кодекс, свързана с престъпленията обида и клевета, които да осигурят съответствие с Конвенцията за	3	1	3		

		защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и решенията на Европейския съд по правата на човека, така и да се поправи съществуващият понастоящем дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на тези престъпления. Намаляването на долните граници на наказанието „глоба“ в съставите на престъпленията по чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 ще позволи на съда по-широка дискреция, за да се направи балансирана преценка за пропорционалност при индивидуализацията на наказанието. Без да бъдат извършени тези промени, предвидените наказания в основните състави ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави.					
	Съгласуваност	Цел 2: Предлаганите изменения в разпоредбите на НК, регламентиращи обидата и клеветата, целят както да се довърши законодателната реформа, свързана с изменения в относимата правна рамка Наказателния кодекс, свързана с престъпленията обида и клевета, които да осигурят съответствие с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на	3	1	3		

	Европа и решенията на Европейския съд по правата на човека, така и да се поправи съществуващият понастоящем дисбаланс в предвидените наказания в основните и квалифицирани състави на тези престъпления. Намаляването на долните граници на наказанието „глоба“ в съставите на престъпленията по чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 ще позволи на съда по-широка дискреция, за да се направи балансирана преценка за пропорционалност при индивидуализацията на наказанието. Без да бъдат извършени тези промени, предвидените наказания в основните състави ще останат по-тежки от тези в квалифицираните им състави.					

1.1. Сравнете вариантите чрез сравняване на ключовите им положителни и отрицателни въздействия.

1.2. Посочете степента, в която вариантите ще изпълнят определените цели, съгласно основните критерии за сравняване на вариантите:

ефективност, чрез която се измерва степента, до която вариантите постигат целите на предложението;

ефикасност, която отразява степента, до която целите могат да бъдат постигнати при определено ниво на ресурсите или при най-малко разходи;

съгласуваност, която показва степента, до която вариантите съответстват на действащите стратегически документи.

5.n. По проблем n:

** При повече от един поставен проблем мултиплицирайте таблицата за всеки отделен проблем.*

6. Избор на препоръчителен вариант:

По проблем 1:

Вариант 2: „Нормативни промени“

По проблем 2:

Вариант 2: „Нормативни промени“

Посочете препоръчителните варианти за решаване на поставения проблем/проблеми.

6.1. Промяна в административната тежест за физическите и юридическите лица от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

○ Ще се увеличи

○ Ще се намали

◉ Няма ефект

Проектът не предвижда промяна в административната тежест за физическите и юридическите лица от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми).

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант за решаване на всеки проблем.

1.2. Ако се предвижда въвеждането на такса, представете образуването на нейния размер съгласно Методиката по чл. 7а от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

6.2. Създават ли се нови/засягат ли се съществуващи регулаторни режими и услуги от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

○ Да

◉ Не

Не се създават нови и не се засягат съществуващи регулаторни режими и услуги от прилагането на нормативните промени.

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на избрания вариант.

1.2. В случай че се предвижда създаване нов регулаторен режим, посочете неговия вид (за стопанска дейност: лицензионен, регистрационен; за отделна стелка или действие: разрешителен, уведомителен; удостоверителен и по какъв начин това съответства с постигането на целите).

1.3. Мотивирайте създаването на новия регулаторен режим съгласно изискванията на чл. 3, ал. 4 от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

1.4. Посочете предложените нови регулаторни режими отговарят ли на изискванията на чл. 10 – 12 от Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.5. Посочете изпълнено ли е изискването на § 2 от Допълнителните разпоредби на Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.6. В случай че се изменят регулаторни режими или административни услуги, посочете промяната.

6.3. Създават ли се нови регистри от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

○ Да

◉ Не

Когато отговорът е „Да“, посочете регистрите, които се създават и по какъв начин те ще бъдат интегрирани в общата регистрова инфраструктура.

6.4. По какъв начин препоръчителният вариант въздейства върху микро-, малките и средните предприятия (МСП) (включително по отделните проблеми)?

◉ Актът засяга пряко МСП

○ Актът не засяга МСП

Предложените нормативни промени не засягат пряко дейността на МСП, поради което прилагането на предложените нормативни промени няма да има въздействие върху тях.

Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант.

6.5. Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

Не са идентифицирани.

Посочете възможните рискове от прилагането на препоръчителния вариант, различни от отрицателните въздействия, напр. възникване на съдебни спорове и др.

7. Консултации:

○ Проведени са консултации

Посочете основните заинтересовани страни, с които са проведени консултации. Посочете резултатите от консултациите, включително на ниво ЕС: спорни въпроси, многократно поставяни въпроси и др.

◉ Предстоят обществени консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове

В рамките на второто плащане по Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България, в изпълнение на етап (М217) „Влизане в сила на изменения в правната рамка, свързани със защита на лицата, които подават сигнали за нарушения на законодателството“, част от Реформа К.10.R2: „Противодействие на корупцията“ са и предлаганите изменения в разпоредбите на чл. 146, ал. 1 и чл. 147, ал. 1 от Наказателния кодекс (НК), поради което законопроектът ще бъде публикуван за провеждане на обществени консултации за срок от 14 дни.

Обобщете най-важните въпроси за обществени консултации. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.

8. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?

○ Да

◉ Не

……..……
……

1.1. Посочете изискванията на правото на Европейския съюз, включително информацията по т. 6.2 и 6.3, дали е извършена оценка на въздействието на ниво Европейски съюз, и я приложете (или посочете връзка към източник).

1.2. Изборът трябва да съответства на посоченото в раздел 1, съгласно неговата т. 1.5.

9. Изисква ли се извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици?

○ Да

◉ Не

(преценка съгласно чл. 20, ал. 3, т. 2 от Закона за нормативните актове)

10. Приложения:

1. https://lex.bg/laws/ldoc/1589654529;

2. https://legislation.apis.bg/doc/3982/0;

3. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_bul.

Приложете необходимата допълнителна информация и документи.

11. Информационни източници:

1. Наказателен кодекс;

2. делото Божков срещу България (жалба № 3316/04);
http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/10496
делото Касабова срещу България (жалба № 22385/03);
http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/10849
делото Маринова и други срещу България (жалба № 33502/07);
http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/15035
делото Здравко Станев срещу България (жалба № 18312/08);
http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/10560
делото Сапунджиев срещу България (жалба № 30460/08);
http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/18982
делото Кържев срещу България (жалба № 60607/08);
http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/17952

Посочете изчерпателен списък на информационните източници, които са послужили за оценка на въздействията на отделните варианти и при избора на вариант за действие: регистри, бази данни, аналитични материали и др.

12. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за извършването на частичната предварителна оценка на въздействието:

Име и длъжност: За директор на дирекция „Съвет по законодателство“ Александър Стефанов съгласно Заповед № ЧР-01-75/24.04.2025 г.

24.4.2025 г.

X

Signed by: Aleksandar Hristov Stefanov